

Rapport från en akutbil

text Helena Lindskog
e-post helena.lindskog@statskontoret.se

Vi kan resa till månen, men inte få kommunikation i tunnelbanan, säger en kritisk ambulansman. Statskontoret upphandlar nu ett nationellt radionät som råder bot på dagens brister. För att få en levande bild av vilka krav som egentligen ställs, genomförde Helena Lindskog, som ingår i upphandlingsprojektet, ett äkta akutpass i vintermörkret.

Efter en tids letande hittar jag AISAB, i Storstockholm AB, på Lindetorsvägen och välkomnas av Micke som ingår i vår arbetsgrupp för kravspecifikationen i upphandlingen av ett gemensamt radiosystem. Den enda förmaning jag hade fått från honom var att jag inte fick använda högklackade skor. För säkerhets skull hade jag tagit på mig fritidströja och jeans. Det behövdes inte. Jag får byta mina kläder till ambulanspersonalens ordinarie arbetskläder. På AISAB kommer jag att vara med under ett helt arbetspass med en akutbil.

Akutbil är ett extrafordon som förstärker läkar-/medicinsk eller ledningskompetens under en räddningsinsats. I en akutbil befinner sig en narkosköterska och en ambulanssjukvårdare. Det finns även en extra sittplats då ibland anhöriga följer med i bilen till sjukhuset.

Den speciella kompetens som finns i akutbilen är att kunna ge vissa mediciner som är belagda med restriktioner, söva ner patienter eller fatta beslut att avbryta en behandling. Ingen läkare finns med.

Under dagtid är fyra bilar i tjänst i Stockholm, på kvällen och natten efter kl.19.00 är det två.

Stockholmsområdet är uppdelat på tre distrikt: Söder, Mitt och Norr. Det distrikt jag befinner mig i är Söder och det sträcker sig från Slussen ända ner till Nynäshamn och Södertälje. De flesta insatser sker i södra förortererna.

Södermalms och Citys bilar rör sig fantastiskt mycket.

Toppbelastning på nätet

Vi har en halv timme tills passet börjar. Micke berättar att de har gått igenom materialet i UGR (Utredningen om ett Gemensamt Radiosystem) och vår reflektion är att kapaciteten måste vara väl tilltagen då det bitvis vid olika tillfällen kan blir ett högt tryck på nätet och dessutom på olika ställen. Min hjärna börjar arbeta på två nivåer: den lyssnar intensivt på Micke och omsätter samtidigt allt i kravtermen och jämför med de som finns i den preliminära kravspecifikationen. (Det ska finnas möjlighet till väl tilltagen kapacitet ur den enskilda användarens perspektiv. Kapaciteten ska snabbt kunna utökas.)

Micke fortsätter med några andra svåra situationer som beror exempelvis på ett längre elavbrott. Där kan behövas kombinerade resurser från energibranschen och räddningsinsatser. Det är viktigt att man sätter igång åtgärder för att få elen tillbaka så tidigt som möjligt, då det minskar behov av räddningsinsatser. Det är också viktigt att alla inblandade parter får samma grundinformation för att undvika missförstånd. (Ett gemensamt radiosystem med möjlighet till broadcast av gemensam relevant information till alla inblandade parter.)

Räddningspersonalen ska kunna delta i insatser i andra delar av landet utan att behöva lära sig nya utrustningar eller rutiner. Nu är det svårt att koordinera resurser även om man har en öppen kanal. Den blir lätt upptagen. Om jag har kontakt med polisen så kan jag inte ha kon-

takt med min egen ledningscentral. (Landstäckande gemensamt system för samma yrkeskategorier med kommunikation med alla inblandade parter och egen ledningscentral samtidigt).

Tid är överlevnad

Man bör även se över tillämpningarna. Häromdagen vid en olycka kom förstärkning från Vagnhärad. De hade samma utrustning och använde samma frekvenser, men olika tillämpningar. (Det räcker inte med ett gemensamt nät, även applikationer och rutiner måste vara samordnade.)

Stockholm har varit förskonat från större katastrofer men tänk bara om en olycka med X2000 inträffar, hur ska man då samordna med dagens lapptäcke. Samordning med polis måste ske vid alla trafikolyckor, bränder, explosioner och arbetsskador.

Vid allt ambulanspersonalen gör tiden en avgörande faktor. Samverkan är en viktig del i att vinna tid. Hos oss är tid inte bara pengar. Tid är överlevnad, mindre skadeverkningar och mindre lidande.

Positionering – möjlighet att hitta den närmaste enheten borde vara ett måste. Det har hänt att någon blev skadad och ambulans var på väg samtidigt som det fanns både poliser och brandmän bredvid, helt omedvetna om händelsen. De skulle ha kunnat ingripa. Detta händer ofta. Det är viktigt framför allt för att förhindra eller förvärpa ryggs och nackskador och genom detta kunna rädda liv. Det kan göras med enkla handgrepp som även

brandmän och poliser kan utföra med rätt utrustning som finns i brand- och polisbilar. En annan viktig utrustning är en defibrilator för att återställa hjärtats funktion från kaos. Den borde finnas hos alla poliser och brandmän. (GPS, Global Positioning System, en applikation i ett gemensamt system för att kunna ha överblick var alla inblandade parter finns.)

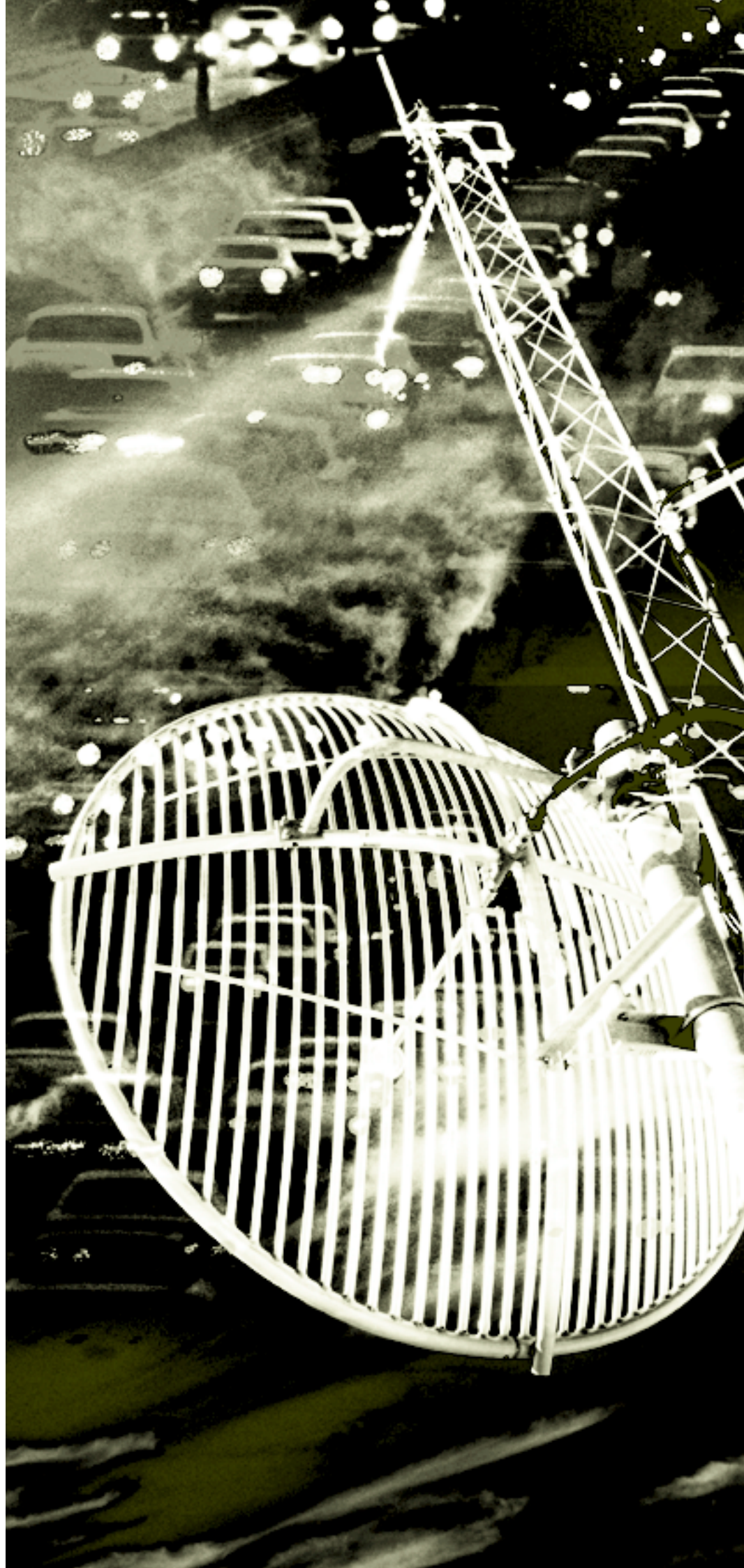
Lär av USA

Vi borde lära oss från USA. Där samarbetar polis, brandbilar och räddningsstyrkor. Sjukvård på platsen kräver händer. Utrustning och personer ska bäras. Viljan att samverka måste finnas, understryker Micke. Vi måste ändra attityd. Vi är för formella i Sverige. Vi måste gå över gränserna: kommuns-, regions-, organisations- och landsgränser. Min vision är gemensam ledningscentral, som gör att man alltid är kommunikativ. När jag som ambulanspersonal åker in till City, är jag inte kommunikativ med polisen. Det är en brist. Samtidigt kan jag göra det i andra delar av kommunen.

Det finns också nationella resurser såsom hundpatruller, helikoptrar och båtar som kan användas var som helst i landet och snabbt måste vara kommunikativa med andra lokala styrkor. (ett gemensamt landstäckande radionät)

Med ett gemensamt system kanske mordet i Malexander hade kunnat undvikas – reflekterar Micke.

Jag tror inte att alla organisationer i alla situationer måste delta i en och samma grupp på stället, men möjligheten

måste finnas och ledningscentralen måste ha tillåtelse att exempelvis avlyssna. Men så fungerar det inte idag. (Virtuella privata nät för varje organisation och medlyssning)

Det skulle finnas ett gemensamt område på ett och samma nät och sedan kan det skickas lite olika information såsom EKG, bilder eller textmeddelande till respektive ledningscentraler. Ledningsfordon på plats skulle också behövas vid större olyckor för att bringa ordning i kaoset, ta emot och skicka information. Inte alla poliser och ambulansvårdare ska göra det. Det är svårt att i en stressig situation informera bakåt. Rutiner måste ses igenom. (Dynamisk förändring av grupptillhörighet och möjlighet att ingå i flera grupper)

Gemensam information

Det vore dumt att missa chansen att ha ett gemensamt nät – konstaterar Micke.

Vi blir avbrutna av informationen att ett barn har gått ut på svag is och just nu befinner sig under isen. Många blir inblandade i händelsen. Insatsstyrkan består av:

Brandgruppen (9 personer)

Helikopter

Polisen (4–8 personer)

Dykare (8–9 personer)

Ambulans (7+1 personer)

Vi får meddelande att vi inte ska ingå i denna insatsstyrka.

Jag får veta att idag kan det bli så att alla inblandade får olika information om samma händelse. Det finns stora sa-

mordningsvinster om man har samma utgångsinformation och minskar antalet onödiga missförstånd. Man borde samordna SOS ledningscentraler med polisens. Oavsett var jag sitter så borde jag kunna se den aktuella händelsen och alla inblandade enheter. Idag tappar man massor med tid vid samtal mellan olika ledningscentraler. Ett gemensamt system är nödvändigt, ändå räcker det inte för att få en väl fungerande samverkan. Viljan måste finnas. Men utan ett gemensamt system så utesluter vi möjligheten att åstadkomma samverkan.

Gången borde vara:

- Gemensam information initialt.
- Alla inblandande ledningscentraler har information om alla inblandade enheter.

- Varje enhet har kontakt med sin respektive ledningscentral och inom insatsgruppen.
- Relevant information till gruppen kommer på displayen och kvitteras. Överraskningsmoment ska undvikas så långt som möjligt. De kommer ändå.

Siren och blåljus

Vi blir avbrutna i vårt samtal. Vi ska åka på ett uppdrag till Farsta. Det kommer ett samtal på radion från en SOS-central med ett textmeddelande på en pappersremsa via Mobitex om patientens tillstånd, kön, ålder och annat. (Samordnad tal och dataöverföring. Textmeddelande finns både på pappersremsan och i handterminalen.) Vi är tre i bilen. Micke kör, Svante som är narkosköterska och jag. Full fart. Svante kollar adressen i en stor kartbok. (Inlagd kartinformation med zoom på dator i bilen samordnad med information från ledningscentralen.) Micke knappar in koder på en av terminalerna, pratar i en mikrofon som han håller i handen, svarar i mobiltelefon och sätter på sirén när blåljus inte räcker. Allt detta i 150 km/timmen genom snöblandad modd. (handfri mik) Det pirrar i magen på mig.

Vi är framme. Jag får bära en väska. De andra bär en massa annat. Uppför trappor in i en lägenhet där en äldre kvinna ligger på golvet. Hon är blåaktig. Två ambulanssjukvårdare försöker med hjärtmassage. Kvinnan har svårt att andas. Ett rör förs in i halsen. Luft pumpas in. Man fortsätter med det en längre stund. Det blir några sprutor. Jag hjälper till med preparaten. Det kommer konstiga rosslande ljud. Nu ska vi till sjukhuset säger Svante. Ambulansskötare hämtar en bår. Jag får uppgiften att komma ut med dottern i hallen. Hon bör inte se när hennes mamma flyttas på båren för transport. En ny funktion igen. Jag blir dörröppnare. Vi är alla ute på gården. Dottern och Svante följer med i ambulansen. Micke och jag fortsätter i akutbilen till Södersjukhuset. När vi kommer dit väntar Svante på oss.

Vi fyller på förbrukad material, tvättar använd utrustning och in i bilen. Han säger: Hon kommer att klara sig. Det var ett svårt astmaanfall.

Borta i tunnelbanan

Klockan har blivit nästan 18 och vi bestämmer oss för att äta. Som gäst får jag välja. Det blir kinesmat. Med maten åker vi till basen. Maten smakar jättebra och jag har blivit riktigt hungrig. Vi får en pratstund om lite av varje. Jag får veta att det här kanske är den mest jämlika arbetsplatsen. Stämningen är kamratlig. Tonfallet är skämtsamt ibland något rätt. Amerikanska TV-polisserier rullar framför mina ögon.

Jag frågar Svante när han är arg eller förbannad på jobbet. Svaret kommer omedelbart. Radiokommunikation. Vad menar du? – frågar jag. Jag är ständigt förbannad på dessa olika system och olika apparater som dessutom inte fungerar som de ska. På fritiden är jag jaktledare och då har jag ständig kontakt med mina mannar i skogen. Här, så fort jag är en mil utanför centrum så kan jag inte ens höra polisradion. Det måste finnas kontakt och med kvalitet. Det skulle rejält kunna öka möjligheterna till samordning och minska lidandet. Det är för många system och reservsystem. Dessutom har poliser och brandmän alla sina egna system. Detta är en källa till ständig förbannelse.

När vi går ner i tunnelbanan, och det gör vi ganska ofta, tappar vi all kontakt. Vi är helt borta. Då måste mobiltelefoner fram eller man får ha bra röstresurser och skrika till någon där uppe som har kontakt. Micke tillägger: Vi kan resa till månen, men vi kan inte få kommunikation i tunnelbanan.

Vi hinner inte avsluta samtalet. In i bilen igen. Ny adress, leta fram på kartan, namnet kommer fram, sedan ytterliggare information. På plats. Försök. Transport till Södersjukhuset. Den här gången gick det inte att rädda liv.

Positionering önskas

Senare på kvällen besöker vi SOS ledningscentral. Den är välbevakad och ligger mer än 30 meter under jorden. Mycket fin. Här finns operatörer för att ta emot 112 - samtal. Andra operatörer från SOS Alarm dirigerar ambulanser och räddningspersonal. Jag saknar GPS system som visar var alla bilar befinner sig och var det har inträffat en olycka eller behövs hjälp. Jag är riktigt förvånad. Jag såg sådana system redan för två år sedan i Jönköping. Man skulle kunna spara en hel del tid med positioneringsinformation.

Under samtalet på ledningscentralen diskuterar vi nya tekniska möjligheter som skulle kunna underlätta operatörernas och räddningspersonalens arbete. Utöver GPS önskas vindrutebilder för att få känsla och omfattning av skådeplatsen och för att bättre kunna planera samordnade insatser. Vid bränder skulle det vara intressant att tidigare kunna ha tillgång till ritningar. Idag får man dem när man har kommit fram till byggnaden. Det skulle ge helt andra möjligheter att leda insatsstyrkan och undvika onödiga risker för brandmän. (Ritningar borde vara inlagda i en databas som ledningscentralen skulle ha tillgång till. Informationen skulle kunna överföras kontinuerligt till brandmän. Video- och bildöverföring.)

Tillbaka till bilen. På vägen hjälper vi en förfrusen uteliggare att komma till rätta. Klockan är redan 21.30. Slut. Micke tar hand om bilen för att den ska vara klar för nästa pass. Vi säger hej till varandra och jag går långsamt hem i slasket.